

Introducere

Accesibilitatea din ce în ce mai largă a internetului, răspândirea rapidă a informațiilor mobile și utilizarea pe scară largă a platformelor de comunicare socială, în combinație cu pandemia actuală de violență împotriva femeilor și fetelor (VIFF) ⁽¹⁾, au dus la apariția violenței ciberetice împotriva femeilor și fetelor, devenită o problemă globală în creștere, cu consecințe potențial semnificative asupra economiei și a societății ⁽²⁾.

Cercetările arată ⁽³⁾ că una din trei femei este victima unei forme de violență cel puțin o dată în viață și, în pofida faptului că fenomenul conectivității la internet este relativ recent și încă în creștere, se estimează că o femeie din 10 a suferit deja o formă de violență cibernetică după vârsta de 15 ani ⁽⁴⁾. Accesul la internet devine cu repeziciune o necesitate pentru bunăstarea economică ⁽⁵⁾ și este considerat într-o măsură din ce în ce mai mare un drept fundamental al omului ⁽⁶⁾; prin urmare, este esențial ca spațiul public digital să fie, în mod garantat, un loc sigur și ofertant pentru toată lumea, inclusiv pentru femei și fete.

Pentru a înțelege mai bine natura și prevalența violenței ciberetice împotriva femeilor și fetelor (VCIFF), Institutul European pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați (EIGE) a realizat recent o cercetare documentară menită să identifice și să analizeze cercetările existente cu privire la diferitele forme de VCIFF și să evalueze disponibilitatea datelor administrative și de anchetă referitoare la acest fenomen. Concluziile acestei cercetări și recomandările care au rezultat alcătuiesc baza lucrării de față.

Violența cibernetică, o formă de violență de gen

Ce este violența cibernetică împotriva femeilor și fetelor?

Până în prezent, VCIFF nu a fost conceptualizată sau legiferată pe deplin la nivelul Uniunii Europene. În plus, nu s-au realizat anchete la nivelul UE, cu date dezagregate pe genuri, cu privire la prevalența și efectele nocive ale VCIFF, iar cercetările naționale realizate în statele membre ale UE sunt limitate. Cercetările disponibile sugerează totuși că femeile constituie ținta predilectă a anumitor forme de violență cibernetică, într-o măsură disproporționat de mare față de bărbați. De exemplu, o anchetă realizată în rândul a 9 000 de utilizatori de internet din Germania, cu vârste cuprinse între 10 și 50 de ani, a arătat că există o probabilitate semnificativ mai mare ca victimele hărțuirii sexuale online și ale urmăririi ciberetice să fie femei decât bărbați, aceste forme de violență fiind mai traumatizante pentru victime ⁽⁷⁾.

Această concluzie a fost confirmată de o anchetă din 2014, realizată de Pew Research Center (Centrul de Cercetare Pew) din Statele Unite ⁽⁸⁾, care a constatat că, dacă probabilitatea de a se confrunța cu forme relativ „ușoare” de hărțuire online (cum ar fi injuriile și incomodarea) este doar cu puțin mai mare pentru bărbați decât pentru femei, în schimb acestea din urmă (în special tinerele cu vârste cuprinse între 18 și 24 de ani) se confruntă disproporționat mai frecvent cu tipuri grave de hărțuire cibernetică, și anume urmărirea cibernetică și hărțuirea sexuală online.

Rezultatele acestor studii s-au reflectat și în cercetările ulterioare, care au relevat limitările pe care le presupune abordarea violenței ciberetice fără luarea în considerare a dimensiunii de gen; dovezile actuale arată că formele de violență și efectele nocive ale acestora afectează în mod diferit femeile și bărbații ⁽⁹⁾.

În plus, experții au formulat avertizări împotriva conceptualizării VCIFF ca fenomen complet separat de violența „din lumea reală”, când de fapt aceasta ar trebui considerată ca o continuare a aceluiași fenomen unitar, împreună cu violența offline. De exemplu, urmărirea cibernetică de către un partener, sau de către un fost partener, urmează aceleași tipare ca urmărirea offline și, prin urmare, reprezintă

violență a partenerului intim ⁽¹⁰⁾, pur și simplu facilitată de tehnologie ⁽¹¹⁾. Dovezile confirmă ideea de fenomen unitar: un studiu privind urmărirea cibernetică în Regatul Unit a constatat că în mai mult de jumătate (54 %) dintre cazuri a existat o primă întâlnire într-o situație din lumea reală ⁽¹²⁾.

În plus, datele dintr-o anchetă realizată de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA) în 2014 arată că 77 % dintre femeile care au fost victime ale hărțuirii cibernetice ⁽¹³⁾ au fost și victime a cel puțin unei forme de violență sexuală sau/și fizică a partenerului intim, iar șapte din 10 femei (70 %) care au fost victime ale urmării cibernetice ⁽¹⁴⁾ au fost și victime a cel puțin unei forme de violență fizică sau/și sexuală a partenerului intim ⁽¹⁵⁾.

Definirea formelor de violență cibernetică împotriva femeilor și fetelor

Există diverse forme de VCIF, următoarele fiind doar câteva dintre ele: urmărirea cibernetică, pornografia neconsensuală (sau „pornografia din răzbunare”), insultele și hărțuirea bazate pe gen, stigmatizarea ca prostituată, pornografia nesolicitată, abordările de tip „sextortion” (extorsiune de favoruri sexuale), amenințările cu violul și moartea, „doxingul” și traficul facilitat de mijloace electronice ⁽¹⁶⁾.

În lucrarea de față, EIGE se va concentra în principal pe formele de VCIF cel mai strâns legate de violența partenerului intim, având în vedere informațiile pe care le avem despre impactul grav al acestui tip de violență asupra victimelor; acestea sunt urmărirea cibernetică, hărțuirea cibernetică și pornografia neconsensuală.

Precum în cazul violenței partenerului intim manifestate offline, VCIF poate să îmbrace diverse forme de violență, inclusiv de natură sexuală, psihologică și chiar economică, după cum indică creșterea acestei tendințe, care constă în compromiterea situației profesionale actuale sau viitoare a victimei prin dezvăluirea unor informații online. Nu trebuie neglijat potențialul de manifestare la nivel psihic a violenței în sfera cibernetică. Cu toate acestea, sunt necesare cercetări viitoare privind experiențele trăite de victimele VCIF pentru a înțelege mai bine impactul acesteia.

Nu există definiții ale acestor forme de VCIF convenite la nivelul UE; prin urmare, explicațiile care urmează se bazează pe o trecere în revistă a literaturii de specialitate.

Urmărirea cibernetică

Urmărirea cibernetică reprezintă o urmărire prin e-mail, prin mesaje text (sau online) sau pe internet. Urmărirea implică incidente repetate, care separat pot fi acte inofensive sau nu, dar luate împreună subminează sentimentul de siguranță al victimei și îi provoacă suferință, teamă sau panică.

Exemple de astfel de fapte:

- trimiterea de e-mailuri, mesaje text (SMS-uri) sau mesaje instant cu caracter jignitor sau amenințător;
- postarea pe internet a unor comentarii jignitoare despre interlocutor;
- transmiterea pe internet sau pe telefonul mobil a unor fotografii sau înregistrări video intime.

Pentru a fi considerate urmărire cibernetică, aceste fapte trebuie să aibă loc repetat și să fie săvârșite de aceeași persoană.

Hărțuirea cibernetică

Hărțuirea cibernetică poate să îmbrace numeroase forme, dar, în sensul lucrării de față, ea poate să includă:

- e-mailuri, mesaje text (sau online) nedorite, cu caracter sexual explicit;
- avansuri nepotrivite sau jignitoare pe site-uri de socializare sau prin camere de chat pe internet;
- amenințări cu violența fizică și/sau sexuală prin e-mail, mesaje text (sau online);
- discursuri de incitare la ură, adică un limbaj care denigrează, insultă, amenință sau este adresat unei persoane din cauza identității (genului) acesteia și a altor trăsături (cum ar fi orientarea sexuală sau un handicap).

Pornografia neconsensuală

Cunoscută și sub numele de exploatare cibernetică sau pornografie din răzbunare (*revenge porn*), pornografia neconsensuală implică distribuirea online a unor fotografii sau înregistrări video cu conținut grafic sexual, fără consimțământul persoanei din imagini. Făptuitorul este adesea un fost partener, care obține fotografiile sau înregistrările video respective în timpul unei relații anterioare și care are ca scop stigmatizarea și umilirea publică a victimei, drept răzbunare pentru încheierea relației. Făptuitorii nu sunt însă în mod obligatoriu parteneri actuali sau foști, iar scopul nu este întotdeauna răzbunarea. De asemenea, imaginile pot fi obținute și prin accesarea neautorizată a computerului victimei, a conturilor de pe platformele de comunicare socială sau a telefonului acesteia și pot avea ca scop prejudicierea gravă a vieții reale a țintei (de exemplu, concedierea acesteia de la locul de muncă).

Au fost date publicității multiple cazuri de persoane de sex feminin care au căzut victimă pornografiei neconsensuale în statele membre ale UE și în SUA în ultimii ani, dintre care câteva s-au sinucis în urma situației create ⁽¹⁷⁾. Cercetările arată că până la 90 % dintre victimele pornografiei din răzbunare sunt de sex feminin ⁽¹⁸⁾ și că numărul cazurilor de acest fel este în creștere ⁽¹⁹⁾. De asemenea, există un număr din ce în ce mai mare de site-uri dedicate diseminării pornografiei din răzbunare, prin care utilizatorii pot transmite imagini împreună cu informații cu caracter personal, cum ar fi adresa victimei, angajatorul acesteia și linkuri către profiluri online ⁽²⁰⁾.

O tendință conexasă suplimentară, cu efecte la fel de devastatoare asupra victimelor, este transmiterea în direct, pe platformele de comunicare socială, a unor incidente constând în violențe sexuale și violuri. Până în prezent, în 2017 au existat două cazuri foarte mediatizate, unul în Suedia și celălalt în SUA, cu victime ale căror violuri au fost difuzate online, folosindu-se funcția „Facebook live” ⁽²¹⁾.

Disponibilitatea datelor și cercetările

Există puține date referitoare la VCIFF în UE, drept pentru care se cunosc foarte puține lucruri despre procentul victimelor VCIFF și despre prevalența efectelor nocive. Cele mai utile informații disponibile la nivelul UE provin din Sondajul european privind violența împotriva femeilor (*Violence against women – VAW*) (2014), întreprins de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, care a cuprins și întrebări referitoare la urmărirea cibernetică ⁽²²⁾ și la hărțuirea cibernetică ⁽²³⁾. Deoarece sondajul respectiv a fost însă primul care a cules date despre aceste forme de VCIFF în întreaga UE, nu există mijloace de urmărire a evoluției în timp a fenomenelor și a evoluției numărului de victime.

Cu excepția unui singur sondaj (realizat în Danemarca în 2008), la nivelul statelor membre nu s-a putut identifica niciun sondaj reprezentativ din punct de vedere național cu privire la prevalența VCIFF ⁽²⁴⁾.

Dat fiind faptul că în majoritatea statelor membre formele de VCIFF nu sunt incriminate, există puține date referitoare la acest fenomen la nivelul poliției sau al justiției. În statele membre în care unele forme de VCIFF sunt incriminate, datele culese nu sunt dezagregate în funcție de sexul victimei și al făptuitorului și în funcție de relația dintre ei, ceea ce limitează utilitatea datelor ⁽²⁵⁾. Această lipsă de date împiedică realizarea unei analize privind violența cibernetică în funcție de gen, precum și a unei comparații între VIFF online și offline.

Pe lângă soluționarea lacunelor menționate mai sus, sunt necesare cercetări suplimentare în următoarele domenii:

1. utilizarea de anunțuri sau postări online pentru a atrage femeile în situații potențial periculoase („recrutare”);
2. evaluarea gravității efectelor nocive suportate de victimele diverselor forme de VCIFF și a impactului asupra vieții acestora;
3. bunele practici în materie de măsuri adoptate de poliție și de justiție ca răspuns la fenomenul VCIFF, inclusiv din perspectiva victimei;
4. identificarea și analiza factorilor de risc și a procedurilor de evaluare a riscurilor, pentru a preveni efectele nocive și revictimizarea.

Măsuri în domeniul aplicării legii

Mai multe state membre au adoptat recent legi care vizează anumite forme de VCIFF; de exemplu, în Regatul Unit, Franța, Germania și Malta s-au adoptat dispoziții care incriminează pornografia din răzbunare, iar în Irlanda și Slovenia sunt în curs de adoptare politici în acest sens. Deși acesta reprezintă un pas în direcția corectă, studiile întreprinse sugerează că abordările juridice și strategice actuale din UE nu reușesc să reflecte în mod corespunzător efectele nocive sociale și psihologice care decurg din utilizarea unor imagini sexuale pentru a hărțui, a constrânge sau a șantaja persoane de sex feminin ⁽²⁶⁾.

În plus, cercetările arată că reacția pe care sectorul justiției penale o are față de femeile victime ale VCIFF este necorespunzătoare. De exemplu, dintre cele 1 160 de incidente constând în pornografie din răzbunare raportate în cursul primelor șase luni scurse după incriminarea faptei în Regatul Unit, 61 % nu s-au soldat cu continuarea urmăririi împotriva presupusului făptuitor ⁽²⁷⁾.

În 2013, în cadrul unei mese rotunde pe tema aplicării legii și a urmăririi penale a „violentei și hărțuirii” online, Coaliția pentru Eliminarea Violentei împotriva Femeilor (*End Violence against Women Coalition* – EAW) a adunat mărturii care exprimau îngrijorări în legătură cu faptul că autoritățile de justiție penală abordează diferit și mai puțin eficient violența și hărțuirea săvârșite online, comparativ cu cele săvârșite offline. Mai mulți participanți se confruntaseră ei înșiși cu „reacții total necorespunzătoare ale poliției” atunci când raportaseră o infracțiune săvârșită online ⁽²⁸⁾.

Aceste îngrijorări s-au reflectat și în studii, evidențiind frustrarea femeilor față de tendința poliției de a trata fiecare comunicare online ca pe un act distinct, în loc să ia în considerare impactul cumulativ al abuzurilor ⁽²⁹⁾. Acest lucru reflectă îngrijorarea mai amplă privind reacția sistemului de justiție penală față de VIFF în general (și mai ales față de violența partenerului intim). În plus, persistă atitudinea de blamare a victimei, în special în cazurile de pornografie din răzbunare, ceea ce demonstrează o lipsă de înțelegere și de conștientizare. Situația este amplificată de faptul că (potrivit unui sondaj din 2014 din SUA) mai mult de jumătate dintre victimele fenomenelor de urmărire și de urmărire cibernetică nu au înțeles că experiența prin care au trecut reprezintă o infracțiune ⁽³⁰⁾.

Acest răspuns necorespunzător al justiției penale poate fi atribuit în parte falsei dihotomii dintre VIFF online și offline, care are drept rezultat neglijarea și minimizarea de către

poliție a efectelor nocive ale VCIFF, precum și interpretarea experiențelor prin care trec victimele drept „incidente” și nu drept tipare comportamentale care se manifestă de-a lungul timpului.

Aceste constatări evidențiază necesitatea conceperii unor intervenții politice eficiente atât la nivelul UE, cât și la nivelul statelor membre, printre care formare privind VCIFF pentru personalul din domeniul poliției și al justiției și campanii de sensibilizare.

Bune practici

Legislație

În Regatul Unit, în aprilie 2015, transmiterea de fotografii sau înregistrări video cu caracter sexual privat fără consimțământul subiectului, cu intenția de a le produce suferință persoanelor vizate, a devenit o infracțiune care se pedepsește cu maximum doi ani de închisoare ⁽³¹⁾. În septembrie 2016 s-a anunțat că peste 200 de persoane au fost urmărite penal de la intrarea în vigoare a legii ⁽³²⁾.

Între timp, în 2016, Franța a adoptat „Legea republicii digitale”, care implică o sancționare mai aspră a celor găsiți vinovați de pornografie din răzbunare. În temeiul noii legislații, făptuitorii riscă o pedeapsă cu închisoarea de doi ani sau o amendă de 60 000 EUR ⁽³³⁾.

Dispoziții similare au fost adoptate de o instanță din Germania care a stabilit, în 2014, că este ilegală păstrarea unor fotografii cu caracter intim ale unui fost partener după ce acesta a solicitat ștergerea lor ⁽³⁴⁾.

Cercetări și intervenții

În 2009, Regatul Unit a înființat Centrul Național pentru Cercetări privind Urmărirea Cibernetică (*National Centre for Cyber-stalking Research* – NCCR) ⁽³⁵⁾, care are ca scop furnizarea de cercetări și analize referitoare la prevalența, motivațiile, impactul și evaluarea riscurilor legate de VCIFF. În 2011, centrul a publicat rezultatele unui studiu privind prevalența, natura și impactul urmăririi cibernetică ⁽³⁶⁾, iar în prezent realizează un sondaj prin care se cercetează impactul și prevalența pornografiei din răzbunare. Ulterior, în 2015, a fost creată o linie de asistență telefonică pentru victimele pornografiei din răzbunare, la care s-au primit aproape 2 000 de apeluri în primele șase luni ⁽³⁷⁾.

Începând din iulie 2017, Slovenia va lansa proiectul „CYBERVAW”, care își propune să desfășoare activități de sensibilizare și de educare în vederea răspândirii unui mesaj clar de toleranță zero față de VIFF, punând un accent deosebit pe prevenirea violenței și a hărțuirii cibernetică bazate pe gen ca formă de VIFF ⁽³⁸⁾.

Concluzii și recomandări

Pe scurt, din cauza actualei lipse de cercetări și de date de la nivelul UE, nu putem cuantifica în mod adecvat prevalența sau impactul VCIFD în UE. Din ce în ce mai multe dovezi sugerează însă că este vorba despre un fenomen în creștere, care afectează cu precădere femeile și fetele, cu efecte grave asupra vieții „reale” a victimelor. Pentru o mai corectă identificare a prevalenței și a factorilor de risc, precum și în vederea stabilirii unor măsuri de politică eficace în cazul VCIFD, ar trebui să devină prioritară elaborarea unor instrumente de măsurare și de cuantificare a acestor tipuri de fapte.

Recomandările următoare sunt în conformitate cu cadrul juridic internațional în privința drepturilor omului, inclusiv cu Convenția de la Istanbul, și se bazează pe analiza literaturii de specialitate și a dovezilor existente. Scopul final al recomandărilor este acela de a sprijini statele membre ale UE să îmbunătățească măsurile instituționale adoptate ca răspuns la VCIFD, astfel încât femeile să fie protejate atât în mediul online, cât și în cel offline.

1. Măsurile de politică ar trebui formulate având în vedere faptul că VCIFD reprezintă o formă de VIF. Strategiile de abordare a VCIFD trebuie să includă și vocile femeilor care sunt victime ale acestui fenomen.
2. În viitorul imediat ar trebui actualizate definițiile privind criminalitatea cibernetică existente pe site-ul DG Migrație și Afaceri Interne, astfel încât să fie incluse și formele de VCIFD, sau măcar ar trebui ca în a treia parte a definiției în cauză ⁽³⁹⁾ să fie inclusă și misoginia.
3. UE ar trebui să își propună să convină asupra unor definiții ale formelor de VCIFD și să încorporeze aceste forme de violență în legislația UE, astfel încât să se asigure accesul la justiție și la servicii de sprijin specializate pentru victimele VCIFD din statele membre.
4. Ar trebui să constituie o prioritate ameliorarea calității datelor dezagregate în funcție de gen privind prevalența și efectele nocive ale VCIFD, la nivelul UE, și elaborarea unor indicatori pentru măsurarea eficacității intervențiilor.
5. Orice metodă de combatere a acestui fenomen trebuie concepută astfel încât să nu le refuze femeilor și fetelor locul propriu în spațiul public mai amplu pe care acestea îl obțin prin conectarea la internet. Viitorul sondaj privind violența de gen la nivelul UE ar trebui să includă o întrebare despre măsura în care femeile au evitat spațiile online de teamă că ar putea deveni victime ale VCIFD.

6. Sunt necesare cercetări cantitative și calitative care să analizeze răspunsurile sistemice, din perspectiva victimelor.
7. Printre măsurile polițienești adoptate ca reacție la criminalitatea cibernetică ar trebui introdusă formarea privind VCIFD dintr-o perspectivă de gen.
8. Este nevoie de campanii de sensibilizare care să educe femeile și fetele cu privire la VCIFD, la drepturile pe care le au conform legii și la serviciile de sprijin disponibile.
9. Ar trebui elaborate măsuri de prevenire care să cuprindă sectorul TIC, inclusiv adoptarea unor standarde de autoglementare pentru evitarea stereotipurilor de gen dăunătoare și răspândirea unor imagini degradante privind femeile sau a unor imagini care asociază sexul cu violența.
10. Este important ca instituțiile și agențiile UE care combat criminalitatea cibernetică să se ocupe de formele de criminalitate cibernetică ce prezintă o dimensiune de gen, în special de atragerea sau „recrutarea” online a femeilor și fetelor în situații periculoase, cum este traficul de persoane.

Note de final

- (¹) Violența împotriva femeilor este definită de Consiliul European ca fiind „o încălcare a drepturilor omului și o formă de discriminare împotriva femeilor și înseamnă toate acțiunile de violență de gen care rezultă în, sau care sunt probabile a rezulta în, vătămarea sau suferința fizică, sexuală, psihologică sau economică cauzată femeilor, inclusiv amenințările cu asemenea acțiuni, coerciția sau deprivarea arbitrară de libertate, indiferent dacă survine în public sau în viața privată” (<https://rm.coe.int/168046253e>).
- (²) Comisia ONU de internet în bandă largă pentru dezvoltare digitală (2015). *Cyber Violence Against Women and Girls: A WorldWide Wake-Up Call* (Violența cibernetică împotriva femeilor și fetelor: un apel de trezire la nivel mondial). Disponibil la adresa: http://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2015/cyber_violence_gender%20report.pdf?vs=4259
- (³) Organizația Mondială a Sănătății, Departamentul de Sănătate și Cercetare a Reproducerii, Școala de Igienă și Medicină Tropicală din Londra, Consiliul de Cercetare Medicală din Africa de Sud (2013). *Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence* (Estimări globale și regionale privind violența împotriva femeilor: prevalența și efectele asupra sănătății ale violenței partenerului intim și ale violenței sexuale din partea altor persoane decât a partenerului), p. 2. Disponibil la adresa: <http://www.who.int/reproductivehealth/publications/violence/9789241564625/en/>
- (⁴) Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (2014). *Violence against women: an EU-wide survey – Main results* (Violența împotriva femeilor: o anchetă la nivelul UE – Principalele rezultate). Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, p. 104. Disponibil la adresa: <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report>
- (⁵) Obiectivul 9.C dintre Obiectivele de Dezvoltare Durabilă urmărește să ofere acces universal și ușor la internet, ca recunoaștere a potențialului de dezvoltare al acestuia (a se vedea: <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg9> și <https://www.one.org/us/2015/09/26/the-connectivity-declaration-demanding-internet-access-for-all-and-implementation-of-the-global-goals/>).
- (⁶) Consiliul ONU pentru Drepturile Omului (2016). Rezoluție fără caracter obligatoriu. Articolul 32: *Promovarea, protejarea și exercitarea drepturilor omului pe internet*. Disponibil la adresa: https://www.article19.org/data/files/Internet_Statement_Adopted.pdf
- (⁷) Staude-Müller, F., Hansen, B., Voss, M. (2012). „How stressful is online victimization? Effects of victim’s personality and properties of the incident” (Cât de stresantă este victimizarea online? Efectele personalității victimei și proprietăți ale incidentului). *Jurnalul european de psihologia dezvoltării*, 9(2). Disponibil la adresa: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/17405629.2011.643170>
- (⁸) Centrul de Cercetare Pew (2014). *Online Harassment* (Hărțuirea online). Disponibil la adresa: <http://www.pewinternet.org/2014/10/22/online-harassment>
- (⁹) Maple, C., Shart, E., Brown, A. (2011). *Cyber stalking in the United Kingdom: An Analysis of the ECHO Pilot Survey* (Urmărirea cibernetică în Regatul Unit: o analiză a anchetei-pilot a ECHO). Universitatea din Bedfordshire. Disponibil la adresa: https://www.beds.ac.uk/_data/assets/pdf_file/0003/83109/ECHO_Pilot_Final.pdf
- (¹⁰) „Violența partenerului intim” este definită ca: Un model de comportamente abuzive și coercitive, inclusiv acte fizice, sexuale și psihologice, precum și de constrângere economică, pe care adulții sau adolescenții le pot folosi împotriva partenerilor intimi fără consimțământul acestora. Sentimentele de rușine, frică și neajutorare rezultate conduc la niveluri scăzute de raportare și, în consecință, la un număr relativ mic de condamnări. În cea mai mare măsură, violența partenerului intim este produsă de bărbați împotriva femeilor care le sunt parteneri (<http://eige.europa.eu/rdc/thesaurus/terms/1265>).
- (¹¹) Burney, E. (2009). *Making People Behave: Anti-Social Behaviour, Politics and Policy* (Comportamentul antisocial. Politică și politici). Routledge.
Și: Chakraborti, N. și Garland, J. (2009). *Hate Crime: Impact, Causes and Responses* (Infracțiunile motivate de ură: impact, cauze și reacții). A doua ediție. Londra: Sage Publications Ltd.
- (¹²) Potrivit unui număr mare de investigații, dintre care se evidențiază cea a lui Pathé și Mullen (1997), experiența urmăririi cibernetică este mai traumatizantă pentru femei decât pentru bărbați. [Pathé, M. și Mullen, P.E. (1997)]. *The impact of stalkers on their victims* (Impactul urmăritorilor asupra victimelor lor) (Sinopsis) *Jurnalul Britanic de Psihiatrie*, Ianuarie 1997, 170(1) 12-17. Disponibil la adresa: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/9068768#>
- (¹³) 11 % dintre femei au primit e-mailuri sau mesaje SMS cu caracter sexual explicit, jignitoare și nedorite sau li s-au făcut avansuri nepotrivite și jignitoare pe site-uri de socializare [FRA (2014). *Violența împotriva femeilor: o anchetă la nivelul UE*. Raport privind principalele rezultate, 29, 95. Disponibil la adresa: <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report>].

- (¹⁴) 5 % dintre femeile din UE au fost victimele a cel puțin o formă de urmărire cibernetică începând cu vârsta de 15 ani (FRA, 2014: 87). În acest caz, urmărirea cibernetică a constat în urmărire prin e-mail, prin SMS sau pe internet.
- (¹⁵) Analiză statistică realizată de EIGE. 1 044 de femei au suferit una sau mai multe dintre cele trei forme de urmărire cibernetică, iar dintre acestea, 727 au fost victimele a cel puțin o formă de violență fizică sau/și sexuală a partenerului intim. În cadrul hărțuirii cibernetică, dintre cele 677 de femei care au declarat că au suferit cel puțin una dintre cele trei forme identificate ca reprezentând hărțuire cibernetică, 518 (77 %) au fost și victimele a cel puțin o formă de violență fizică sau/și sexuală a partenerului intim.
- (¹⁶) Nu există definiții convenite la nivelul UE. O explicație a fiecărei forme de VCIF se găsește aici: <http://wmc-speechproject.com/online-abuse-101/>
- (¹⁷) De exemplu:
- italianca Tiziana Cantone s-a sinucis în 2016 în urma unei situații de pornografie din răzbunare, după ce fusese anterior concediată de la locul de muncă: <http://www.bbc.com/news/world-europe-37377286>
 - canadiana Amanda Todd, în vârstă de 15 ani, s-a sinucis în 2012 după ce un bărbat a difuzat online imagini cu ea fără consimțământul ei: <http://www.bbc.co.uk/newsbeat/article/19960162/amanda-todd-memorial-for-teenage-cyberbullying-victim>
 - Julia Rebecca, în vârstă de 17 ani, din Piaui, Brazilia și-a luat viața în 2013, după ce o înregistrare video cu ea și partenerul ei, cu conținut sexual explicit, a fost postată online fără consimțământul ei: <https://www.bustle.com/articles/9485-revenge-porn-legislation-called-for-in-brazil-following-17-year-olds-suicide>
- (¹⁸) Potrivit unei anchete din 2015 realizată de Inițiativa privind drepturile civile cibernetică: <https://www.cybercivilrights.org/wp-content/uploads/2014/12/RPStatistics.pdf> (NB: Această anchetă a folosit un eșantion convenabil de 1 606 respondenți).
- (¹⁹) A se vedea: <https://www.theguardian.com/technology/2015/jul/15/revenge-porn-cases-increase-police-figures-reveal>
- (²⁰) Atunci când se închide un domeniu, nu este deloc neobișnuit să existe mai multe dubluri. Exemplul cel mai prolific de pornografie din răzbunare în mediul online, „Is Anyone Up.com”, avea la un moment dat 350 000 de accesări zilnice și a inspirat o succesiune de site-uri secundare cu nume asemănătoare după eliminarea sa de pe internet în 2012: <https://www.theguardian.com/culture/us-news-blog/2012/dec/06/hunter-moore-isanyoneup-revenge-porn-website>
- (²¹) <http://www.bbc.com/news/world-europe-38717186> și <http://www.independent.co.uk/news/world/americas/chicago-teenager-gang-rape-facebook-live-video-dozens-watched-a7642866.html>
- (²²) Urmărire cibernetică: urmărire prin e-mail, prin SMS sau pe internet – sunt afectate mai ales femeile tinere. Patru la sută din numărul total al femeilor cu vârste cuprinse între 18 și 29 de ani, respectiv 1,5 milioane, din UE-28 au fost victime ale urmăririi cibernetică în cele 12 luni anterioare interviului, comparativ cu 0,3 % din femeile în vârstă de cel puțin 60 de ani. [FRA (2014). *Violența împotriva femeilor: o anchetă la nivelul UE*. Raport privind principalele rezultate. Disponibil la adresa: <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report>]
- (²³) Hărțuire sexuală: forme nonverbale, printre care și hărțuirea cibernetică. 11 % dintre femei au primit mesaje e-mail sau SMS-uri cu caracter sexual explicit, jignitoare și nedorite sau li s-au făcut avansuri deplasate și jignitoare pe site-uri de socializare (experiențe avute după vârsta de 15 ani). [FRA (2014). *Violența împotriva femeilor: o anchetă la nivelul UE*. Raport privind principalele rezultate. Disponibil la adresa: <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report>]
- (²⁴) K. Helweg-Larsen, N. Schütt și H. B. Larsen (2012). Predictorii și factorii de protecție pentru victimizarea adolescenților pe internet: rezultate ale unei anchete în rândul tinerilor realizate în Danemarca la nivel național în 2008. *Acta Paediatrica*, 101(5), 533-539.
- (²⁵) De exemplu, Anglia și Țara Galilor, care au incriminat pornografia din răzbunare în 2014. BBC a analizat cereri privind liberul acces la informații provenind de la 31 de forțe de poliție din Anglia și Țara Galilor, între aprilie și decembrie 2015, deși este de remarcat că în majoritatea cazurilor nu sunt înregistrate sexul victimei și relația cu făptuitorul, ceea ce limitează utilitatea datelor: <https://docs.google.com/spreadsheets/d/1T-6bqWcss4JKu7L9LV11VLy-z8FeYPUP42ZW-SNe3Gmw/edit#gid=2041719221>
- (²⁶) Henry, N. și Powell, A. (2015). *Beyond the „sex”: Technology-facilitated sexual violence and harassment against adult women* (Dincolo de „sex”: violența sexuală și hărțuirea sexuală facilitate de tehnologie și îndreptate împotriva femeilor adulte). *Australian and New Zealand Journal of Criminology*, 48(1), 105.
- (²⁷) <http://www.bbc.com/news/uk-37278264>
- (²⁸) EVAW (2013). *New Technology: Same Old Problems. Report of a roundtable on social media and violence against women and girls* (Noile tehnologii: aceleași vechi probleme. Raport al unei mese rotunde privind mijloacele de comunicare

socială și violența împotriva femeilor și fetelor). Disponibil la adresa: http://www.endviolenceagainstwomen.org.uk/wp-content/uploads/Report_New_Technology_Same_Old_Problems.pdf, p. 5.

(³⁹) https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/cybercrime_en

(²⁹) A se vedea nota 11.

(³⁰) Nobles, M. R., Reyns, B. W., Fox, K. A. și Fisher, B. S. (2014). *Protection against pursuit: A conceptual and empirical comparison of cyberstalking and stalking victimization among a national sample* (Protecția împotriva urmăririi: o comparație conceptuală și empirică a victimizării prin urmărire cibernetică și hărțuire în cadrul unui eșantion național). *Justice Quarterly*, 31(6), 53-65.

(³¹) *Crown Prosecution Service guidelines on prosecuting the offence of disclosing private sexual photographs and films* (Orientări ale Procuraturii Coroanei privind urmărirea penală a infracțiunii de dezvăluire a unor înregistrări video și fotografii sexuale private). Disponibil la adresa: http://www.cps.gov.uk/legal/p_to_r/revenge_pornography/

(³²) Crown Prosecution Service (2016) *Violence against women and girls: Crime report 2015-16* (Violența împotriva femeilor și fetelor: raport privind criminalitatea 2015-2016), p. 11. Disponibil la adresa: http://www.cps.gov.uk/publications/docs/cps_vawg_report_2016.pdf

(³³) <https://www.transatlantic-lawyer.com/2016/09/france-the-new-digital-law-is-adopted/>

(³⁴) <https://www.theguardian.com/technology/2014/may/22/revenge-porn-victims-boost-german-court-ruling>

(³⁵) <https://www.beds.ac.uk/research-ref/irac/nccr>

(³⁶) Maple, C., Shart, E., Brown, A. (2011). *Cyber stalking in the United Kingdom: An Analysis of the ECHO Pilot Survey* (Urmărirea cibernetică în Regatul Unit: o analiză a anchetei-pilot a ECHO). Universitatea din Bedfordshire. Disponibil la adresa: https://www.beds.ac.uk/_data/assets/pdf_file/0003/83109/ECHO_Pilot_Final.pdf

(³⁷) Comunicat de presă al Guvernului Regatului Unit (2015). Disponibil la adresa: <https://www.gov.uk/government/news/hundreds-of-victims-of-revenge-porn-seek-support-from-helpline>

(³⁸) *Report of the Office of the High Commissioner for Human Rights on ways to bridge the gender digital divide from a human rights perspective – response of Slovenia* (Raportul Oficiului Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului privind modalitățile de depășire a divizării digitale de gen din perspectiva drepturilor omului – Răspunsul Sloveniei). Disponibil la adresa: <http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Women/WRGS/GenderDigital/SLO-VENIA.docx>